

OBMOČNI NAČRT ZA PRAVIČEN PREHOD ZASAVSKE PREMGOVNE REGIJE

1. Osnutek procesa prehoda in opredelitev najbolj prizadetih območij v državi članici

Besedilno polje [12 000]

Sklic: člen 7(2)(a)

1.1. Osnutek pričakovanega prehoda na podnebno nevtrarno gospodarstvo v skladu s cilji nacionalnih energetskega in podnebnih načrtov ter drugimi obstoječimi načrti za prehod s časovnico za prenehanje ali zmanjševanje dejavnosti, kot so rudarjenje premoga in lignita ali proizvodnja, ki uporablja električno energijo iz premoga.

Sklic: člen 7(2)(b)

1.2. Opredelitev območij, za katera se pričakuje, da bodo najbolj prizadeta, in utemeljitev te opredelitve z ustrežno oceno gospodarskih in zaposlitvenih učinkov na podlagi osnutka oddelka 1.1.

Nacionalna strategija za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij (NSPP), ki je bila pripravljena na podlagi Celovitega nacionalnega energetskega in podnebnega načrta (NEPN) je bila sprejeta januarja 2022. Dokument določa letnico izstopa iz rabe premoga (2033) in ob tem opredeljuje skupno vizijo pravičnega prehoda. Strategija podpira cilje NEPN in je skladna tudi z bolj ambicioznimi cilji EU, da se do 2030 zmanjša domače emisije toplogrednih plinov za 55 %¹.

NEPN določa, da se najkasneje do leta 2030 z zaustavitvijo bloka 5 v Termoelektrarni Šoštanj (TEŠ) zmanjša izkop lignita, in da se v Termoelektrarni toplarni Ljubljana opusti raba uvoženega premoga. Natančni časovni načrt dokončne opustitve rabe premoga v bloku 6 TEŠ pa je določen s NSPP (2033). Odločitev glede prenehanja rabe premoga bo vključena v prenovljeni NEPN leta 2024. V tem dokumentu je tudi predvideno, da v deležu primarnih virov za proizvodnjo električne energije zmanjšani rabi fosilnih goriv (35 % v letu 2017 na 25 % v letu 2030) ob upoštevanju izboljšane energetske učinkovitosti (35 % do 2030) sledi večja raba obnovljivih virov energije (13 % v 2017 na 23 % v 2030), ohranja pa se delež jedrske energije. NEPN predvideva, da se bo do 2030 proizvodnja električne energije z uporabo domačega premoga – lignita še ohranila.

V Zasavju je RTH od leta 2000 že zaprt, prestrukturiranje regije pa kljub temu še ni povsem zaključeno. Zasavska statistična regija vključuje štiri občine, med katerimi so tri od teh splošno prepoznane kot rudarska okolja z bogato tradicijo rudarjenja. Zaradi zrelosti faze procesa izstopa iz premoga v regiji je vplivno območje premogovniške industrije jasno prepoznano in umeščeno v občine Trbovlje, Hrastnik in Zagorje ob Savi. V širše vplivno območje je uvrščena tudi občina Litija, saj spada v statistično regijo Zasavje. Ključni strateški cilji ter nadaljnji ukrepi pravičnega prehoda morajo biti zasnovani tako, da bodo primarno usmerjeni v ustvarjanje pozitivnih vplivov na ožje vplivno območje, pri čemer pa se ti vplivi lahko dosegaajo z izvajanjem ukrepov znotraj celotne regije Zasavje.

V letu 2020 v Zasavju ni bilo več pomembnih dejavnosti, povezanih s premogom, lokalno okolje pa je že v fazi prestrukturiranja gospodarstva zaradi izstopa iz premoga, a ta proces še ni zaključen. Regija

¹ Pri pripravi strategije je bila že upoštevan predlog Evropske komisije (COM/2020/562 z dne 17.9.2020) in odločitev Evropskega sveta z dne 11. 12.2020, da EU do leta 2030 doseže najmanj 55% znižanje emisij TGP v primerjavi z 1990. Glej tudi predlog strategije in okoljskega poročila na <https://www.energetika-portal.si/dokumenti/strateski-razvojni-dokumenti/nacionalna-strategija-za-izstop-iz-premoga-in-prestrukturiranje-premogovnih-regij/>.

se namreč še vedno sooča z značilnimi strukturnimi problemi regij, kjer sta se izkoriščanje in raba premoga zaključili. Problemi so posledica dejstva, da se pri prestrukturiranju načela pravičnega prehoda niso ustrezno upoštevala – niti pri zapiranju premogovnika niti pri zagotavljanju novih delovnih mest in diverzifikaciji regijskega gospodarstva. Posledice se kažejo na področju zaposlovanja, dolgotrajne brezposelnosti, BDP in odliva možganov iz regije.

2. Ocena izzivov prehoda za vsako opredeljeno območje

2.1. Ocena gospodarskega, socialnega in območnega učinka na podnebno nevtralnno gospodarstvo

Sklic: člen 7(2)(c)

Besedilno polje [12 000]

Opredelitev prizadetih gospodarskih dejavnosti in industrijskih sektorjev, ločeno po naslednjih kategorijah:

- nazadujoči sektorji, za katere se pričakuje, da bodo zaradi prehoda prenehali z dejavnostmi oziroma jih znatno zmanjšali, vključno z ustrezno časovnico;*
- sektorji v preoblikovanju, za katerih dejavnosti, procese in proizvode se pričakuje, da se bodo preoblikovali.*

Za vsakega od teh sektorjev:

- pričakovana izguba delovnih mest in potrebe po prekvalifikaciji, vključno z napovedjo potreb po znanju in spretnostih;*
- možnosti za diverzifikacijo gospodarstva in razvojne priložnosti.*

Proces prestrukturiranja regije Zasavje se je začel leta 2000, vendar še ni zaključen saj se v njej še vedno soočajo s strukturnimi posledicami zaprtja premogovniške dejavnosti. Ob začetku procesa prestrukturiranja, leta 2000, je bilo kar 5.000 delovnih mest v sektorju premogovništva in rabe premoga. To je predstavljalo 27 % vseh delovnih mest v regiji, večina jih je bila v občini Trbovlje. Proces zapiranja rudnika je bil zaključen leta 2013 z zaprtjem Termoelektrarne Trbovlje. Večine delovnih mest iz te dejavnosti v regiji niso nikoli nadomestili, saj je bilo leta 2000 v regiji 18.693 delovnih mest, leta 2019 pa le 13.104. Po ocenah danes okoli 50 % prebivalcev regije in kar 49 % prebivalcev ožjega vplivnega območja dnevno migrira v sosednja mesta, ker doma ni ustreznih delovnih mest, predvsem tistih z visoko dodano vrednostjo. Tudi tu je zaznati poslabšanje glede na leto 2010, ko je na delo iz regije dnevno migriralo 40 % prebivalcev.

Zadnji podatki za regijo kažejo visoko število dolgotrajno brezposelnih, predvsem v Občini Trbovlje, kjer je njihov delež med vsemi brezposelnimi najvišji, in predstavlja 6,5 %. To je mogoče pripisati nedokončani družbeno – ekonomski preobrazbi po zaprtju premogovnika in termoelektrarne. V Trbovljah imajo tudi enega najvišjih deležev brezposelnosti mladih (15,1 %). V celotni regiji je delež brezposelnosti mladih sicer nižji (13,5 %). Posledica pomanjkanja ustreznih delovnih mest v regiji je tudi visok delež bega možganov in negativen trend v številu prebivalcev v regiji. V Zasavju se je namreč med letoma 2000 in 2021 število prebivalcev zmanjšalo za 11 %, na kar so poleg splošnega trenda vplivale tudi omejene zaposlitvene možnosti v regiji. Ta je tudi med ekonomsko najrevnejšimi v državi,

saj je bil leta 2019 indeks BDP na prebivalca 53% . V obdobju 2011 – 2020 se je BDP v regiji povečeval le za 0,9 % na leto. V letu 2019 je prispevek regije k nacionalnemu BDP znašal le 1,4 %.

Podrobnejša analiza pokaže, da je bilo novembra 2021 v občini Trbovlje 48 % vseh brezposelnih v starostni skupini med 40 in 59 let. Po izobrazbeni strukturi ima večina med njimi le osnovno in splošno izobrazbo, problem je enako pereč med populacijo žensk in moških. Zaskrbljujoče je dejstvo, da brezposelnost večine traja več kot eno leto, pri čemer je kar 45 % brezposelnih v občini Trbovlje brez dela od enega do štirih let. Med njimi jih je največ brez dela med 12 in 23 meseci. Največji delež brezposelnih ima več kot 10 let delovnih izkušenj, kar 45 % med njimi jih ima od 10 – 30+ let. Le 6 % brezposelnih ima visokošolsko izobrazbo. To jasno kaže na potrebo po oblikovanju in izvedbi ciljanih programov izobraževanja in usposabljanja, ki bodo predvsem prilagojeni dolgotrajno brezposelnim in tistim, ki imajo nizko/slabo usposobljenost za delo, saj bo le tako mogoče preprečiti, da postanejo dolgotrajno brezposelni. Take programe je treba povezati in usmeriti tudi/predvsem na tista področja, kjer se delodajalci soočajo s potrebami po delovni sili in s tem zmanjšati vrzel na trgu dela. V letih od 2019 – 2021 so se potrebe po usposobljenih delavcih povečevale predvsem v gradbeništvu, predelovalni industriji, izobraževanju in v socialnem ter zdravstvenem sektorju. Podobna situacija je tudi v občini Hrastnik, v Zagorju ob Savi pa je stanje le rahlo, a ne bistveno boljše. Na tej podlagi je mogoče zaključiti, da zaradi prenehanja premogovniške dejavnosti, znanja in spretnosti presežnih delavcev iz tega sektorja niso skladna z novimi potrebami zaposlovalcev.

V gospodarskem sektorju v regiji prevladujejo mala in srednje velika podjetja. V letu 2020 je bilo njihovo število 2.313. Kljub nihanjem njihovega števila v posameznem letu preteklega desetletja, je mogoče opaziti stagnacijo. V povprečju je v zadnjih desetih letih 5 – 6 % podjetij prenehalo z delovanjem, kar je manj kot pred tem obdobjem (9 – 10 %). To je lahko pokazatelj boljših pogojev za gospodarstvo. Pri številu velikih podjetji v regiji pa je trend jasen – njihovo število se je v obdobju 2011 – 2020 več kot prepopolnilo (z 11 na 5). Deležniki kot enega od glavnih razlogov za pomanjkanje privlačnosti regije za velika podjetja prepoznavajo pomanjkanje ustreznih površin za gradnjo novih proizvodnih zmogljivosti in pomankanje ustrezno usposobljene delovne sile.

V dosedanjem procesu prestrukturiranja je na določenih območjih že prišlo do sanacije in revitalizacije, na določenih pa bo treba še izvesti postopke razgradnje, dekontaminacije, spremembo rabe namembnosti in/ali revitalizacije. Med slednjimi so tudi opuščena termoelektrarna in pa različna odlagališča odpadnega materiala, povezana z izrabo premoga, ki se nahajajo na lokacijah ob Savi, na Lakonci in na Prapretnem. Lokacija ob Savi ima po okoljsko sprejemljivi demontaži, odstranitvi nevarnih snovi in remediaciji tal na območju proizvodnega kompleksa potencial za *brownfield* naložbe. Na Prapretnem je zaprto industrijsko odlagališče EF pepela, sadre in žindre, ki je bilo v celoti rekultivirano in zatravljeno, po veljavni zakonodaji pa se izvajajo ukrepi po zaprtju. Na Lakonci bo po odstranitvi opreme nastalo večje komunalno opremljeno območje, namenjeno širši industrijski uporabi, ki bo omogočalo nadaljnji gospodarski razvoj regije.

Leta 2019 je v bilo v velikih, malih in srednje velikih podjetjih zaposlenih 14.601 oseb, več moških kot žensk, vendar je zanimiv podatek, da so ženske predstavljale večji del (59 %) zaposlenih v velikih podjetjih. MSP zaposlujejo 87 % vseh ljudi v Zasavju. Večina zaposlenih v regiji je starejših od 30 let, največjo skupino predstavljajo tisti med 50 – 59 letom, skupina med 15 – 29 letom predstavlja le 13 % zaposlenih. To dejstvo je zaskrbljujoče, predvsem zaradi splošnega staranja prebivalstva in visokega

deleža brezposelnosti med mladimi. V velikih podjetjih je med zaposlenimi 30 % takih, ki imajo visoko izobrazbo, v MSP pa je ta delež 27,6, saj se oboji osredotočajo na privabljanje visoko izobražene in visoko specializirane delovne sile. Lokalna podjetja v sektorjih steklarstva, livarstva, električnih naprav, kemične in strojne industrije, ki zdaj predstavljajo temelj lokalnega gospodarstva, so izkoristila tudi znanje, predvsem tehnično, ki ga ni bilo več mogoče uporabiti na področju izkopa in izrabe fosilnih goriv. Hkrati s tem pa so se v regiji začela razvijati mala in srednje velika podjetja na področjih informacijskih tehnologij in novih materialov.

Analiza vrzeli kaže, da trenutno v regiji ni dovolj novih zaposlitvenih možnosti, tako pri velikih podjetjih kot MSP, za zaposlovanje brezposelnih, zato je treba v obeh vrstah podjetij oblikovati ciljano podporo, da bodo ustrezen kader zaposlovali na nezasedenih delovnih mestih in da bodo ob tem lahko ustvarili tudi nova delovna mesta. Le tako bodo prispevali k dvigu dodane vrednosti v regijskem gospodarstvu. V regiji je zato treba razviti ustrezne ciljne programe, predvsem za mlade, da bo mogoče s tem pritegniti mlade in ustrezno usposobljene zaposlene in zaustavili beg možganov. Zaradi velikega razkoraka med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela je treba v regiji podpreti ukrepe s katerimi bo mogoče zmanjšati to vrzel.

Zaradi sorazmerno velike brezposelnosti v regiji in glede na to, da med prebivalci podjetniški duh in kultura nista visoko razvita, je težko pričakovati, da bi nove zaposlitve ustvarjali le v MSP.

Velika podjetja v regiji predstavljajo pomemben vzvod za ustvarjanje novih delovnih mest. Na podlagi analize v okviru priprave ONPP, se ocena potenciala giblje okoli 220 novih delovnih mest do leta 2030. Poleg števila je pomembna tudi možnost, da velika podjetja angažirajo bolj usposobljene ljudi, lažje pa zagotavljajo tudi uravnoteženost spolov, kar v regiji lahko prispeva k ustvarjanju višje vrednosti in k diverzifikaciji gospodarstva. Ob pravi podpori lahko velika podjetja pritegnejo tudi visoko izobražene posameznike in posameznice v regijo. Prav okoli teh velikih gospodarskih akterjev bo treba oblikovati ekosistem, v katerem se bodo povezovala vsa druga relevantna podjetja različnih velikosti. Obenem pa je treba v regiji začeti krepiti tudi kapacitete na področju raziskav in inovacij. Kljub temu, da so v regiji že opustili rabo premoga, so, zaradi delujočih ključnih gospodarskih dejavnosti, emisije CO_{2e} še vedno precejšnje, sploh glede na njeno velikost.

Zaradi večje kompleksnosti lokalnega gospodarstva bo v bodoče več potreb tako po tehničnih poklicih, kot tudi po tistih, s področja družboslovja (npr. menedžment, kadrovanje, vodenje projektov, itd.). Izobraževalne programe, ki se izvajajo v lokalnem okolju bo treba prilagoditi in nadgraditi tako, da bodo ponujali sodobne in ustrezne vsebine, ki bodo sledile tako potrebam delodajalcev v regiji, kot tudi svetovnim trendom. Vključevanje starejših bo ključnega pomena, tudi zaradi možnosti zaposlovanja v sektorju »srebrnega gospodarstva«, predvsem v zdravstvenih in socialnih storitvah, povezanih z dolgotrajno oskrbo.

Pomemben dejavnik pravičnega prehoda je tudi ustrezna prometna povezanost regije, tako z vidika gospodarstva kot tudi z vidika privabljanja talentov in preprečevanja izseljevanja izobraženih (mladih) iz regije. Naložbe v projekte za večjo izrabo obnovljivih virov energije bodo eden od temeljnih gradnikov preobrazbe regije. Podpora bo namenjena tako projektom za povečevanje proizvodnih kapacitet (tudi v sodelovanju z lokalnimi podjetji), kot tudi projektom, ki bodo namenjeni RRI na tem

področju. Na ta način bo v regiji mogoče vzpostaviti stabilno in učinkovito oskrbo z OVE (sončna energija, vodik, sintetični metan, itd.).

2.2. Razvojne potrebe in cilji do leta 2030 glede dosege podnebne nevtralnosti

Sklic: člen 7(2)(d)

Besedilno polje [6 000]

- razvojne potrebe za reševanje izzivov prehoda;
- cilji in rezultati, ki naj bi se dosegli s prednostnim izvajanjem Sklada za pravični prehod.

Za področje **energetike** so razvojne potrebe identificirane na nacionalni ravni. Med splošne razvojne potrebe spadajo: zmanjšanje tveganja odvisnosti od uvoza energije; večji delež OVE v končni rabi energije, povečevanje energetske učinkovitosti in povečanje zmogljivosti in možnosti shranjevanja energije, vključno z razvojem vodikovih tehnologij in z uporabo baterij kot tudi projekti za spajanje sistemov. Dvig deleža OVE je v regiji pomemben tudi zato, ker bo na ta način mogoče izboljšati kakovost zraka. Na podlagi identificiranih razvojnih potreb smo oblikovali strateški cilj **Razogljičenje regije**. Rezultati, ki jih pričakujemo, v sinergiji z drugimi razpoložljivimi sredstvi, vključno s tistimi iz II in stebrom III Mehanizma za pravičen prehod, kjer bo to za ta cilj izvedljivo so:

- večji delež proizvodnje in rabe obnovljivih virov energije v regiji, vključno s skladiščenjem;
- manjša poraba energije v gospodarstvu in gospodinjstvih zaradi ukrepov energetske učinkovitosti.
- varna razgradnja in spremenjena namembnost objektov ter preurejena prostorsko in okoljsko degradirana območja, povezanih s premogovništvom in rabo premoga

Za hitrejše prestrukturiranje **gospodarstva** je v regiji prepoznana potreba po večji diverzifikaciji lokalnega gospodarstva, tako v smislu sektorske, kot tudi velikostne raznolikosti. Od analiziranih sektorjev bo treba v prihodnje vlagati v nadaljnji razvoj panog, kot so npr. elektroindustrija, nove tehnologije (IT, brezogljicne, vesoljske in merilne tehnologije), proizvodnja in predelava kovin in nekovin ter kmetijstvo v povezavi s samooskrbo. Sorazmerno šibko so razviti tudi sektorji storitvene dejavnosti, lesne industrije in turizma, kjer se priložnosti kažejo predvsem v smeri razvoja trajnostnega turizma. Na podlagi identificiranih potreb je oblikovan strateški cilj **Raznoliko in odporno lokalno gospodarstvo**, kjer načrtujemo doseganje naslednjih rezultatov:

- Dvig produktivnosti in dodane vrednosti v regiji zaradi prehoda v industrijo 4.0 in digitalizacije;
- Visoko razvit RRI in »start-up« ekosistem;
- Vzpostavljeni krožni poslovni modeli in rešitve v gospodarstvu prispevajo k dvigu dodane vrednosti in surovinski samozadostnosti regije;
- Večje število tujih in domačih naložb v regiji;
- Razvito regionalno podporno okolje in izboljšane prostorske možnosti razvoja ključnih podjetij in njihovega ekosistema ob upoštevanju potenciala degradiranih in opuščeni območij

Rezultate bo mogoče doseči z izvajanjem ukrepov, ki bodo usmerjeni v ustrezno diverzifikacijo gospodarstva in podporo pri njegovi preobrazbi v smeri nizkoogljičnih in krožnih poslovnih modelov ter ustreznega podpornega okolja za trajnosten razvoj regij.

Hitrejše gospodarsko prestrukturiranje bo treba podpreti tudi z ustrezno prometno infrastrukturo, ki bo spodbujala trajnostno mobilnost in ukrepe za izboljšanje kakovosti javnega avtobusnega in železniškega potniškega prometa. V skladu z razvojnimi potrebami smo definirali strateški cilj **Izboljšana povezljivost regije**. V sinergiji z drugimi razpoložljivimi sredstvi, vključno s stebrom II in stebrom III Mehanizma za pravičen prehod, kjer bo to za ta cilj izvedljivo, bomo z naložbami prispevali k naslednjim rezultatom:

- Izboljšanje znotraj- in zunaj-regijske povezljivosti z ustreznimi prometnimi rešitvami ali oblikami trajnostne mobilnosti.

Na področju razvoja **človeških virov** je v regiji identificiranih več različnih področij, ki jih bo potrebno podpreti za uspešno dokončanje preobrazbe. Med ključnimi je izboljšanje lokalnega izobraževalnega sistema, dvig spretnosti zaposlenih in brezposelnih oseb, s ciljem opolnomočenja delovno aktivne populacije z znanji in spretnostmi, ki jih potrebujejo sodoben trg dela in lokalni delodajalci. Pomembna je obogatitev in krepitev ključnih kompetenc šolajočih (predvsem digitalnih, kompetenc podjetnosti podjetniških, prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo). Poudarek bo tudi na inovativnosti, ustvarjalnosti in spodbujanju kritičnega mišljenja, mreženju šol z lokalnim okoljem (vključevanje podjetnikov, organizacij v mladinskem sektorju, NVO, športnikov, kulturnikov) in izmenjavi dobrih praks. Osredotočali se bomo tudi na prenos razvitih rešitev na področju ključnih kompetenc v vzgojno izobraževalne zavode in na širitev in razvoj inovativnih učnih okolij, podprtih z IKT v šolskem prostoru (nastanek učnih scenarijev, ki omogočajo uporabo mobilnih naprav v podporo različnim učnim strategijam, uporaba orodja »Selfie« in »selfie for teacher« za celovit razvoj digitalnih kompetenc). Poleg tega pa je tudi smiselna vpetost šolskega prostora v ukrepe ostalih razvojnih področji (npr. demonstracijski centri, robotika, umetna inteligenca, prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo, itd.).

Zasavska regija ima 4,2 % delež prejemnikov denarne socialne pomoči, ki v občini Trbovlje dosega celo 5,3 % delež vseh prebivalcev. To kaže na slabšo socialno sliko v regiji, ki je nedvomno tudi posledica nedokončanega izstopa regije iz premogovništva. Ciljne skupine, ki so zaradi opuščanja rabe premoga v regiji postale socialno izključene (invalidi, nezmožni za delo, starejši, ki živijo pod pragom revščine, socialno izključeni), bomo vključevali v družbo v okviru raznovrstnih dejavnosti v okviru vzpostavitve večgeneracijskega centra.

V regiji je kot posledica nedokončane družbeno-ekonomske preobrazbe visoko število dolgotrajno brezposelnih. Večina brezposelnih je nižje izobraženih, kar kaže na potrebo v usmerjene izobraževalne programe, ki bodo dolgotrajno brezposelnim in manj usposobljenim delavcem pomagali na trg dela. Aktivnosti bodo usmerjene v izpopolnjevanja in prekvalifikacije delavcev in iskalcev zaposlitve in za vse posameznike, ki zaradi izstopa regije iz premogovništva potrebujejo nove izkušnje, znanja, veščine in kompetence za identificirane nove dejavnosti v regiji. Vključenim osebam bodo zagotovljene ciljno določene koristne informacije, pomoč in motiviranje, svetovanje, nova znanja in veščine, ki jim bodo omogočile lažji karierni prehod na (nova) delovna mesta ali v novo zaposlitev, hkrati pa dvignile njihovo motiviranost za vseživljenjsko učenje.

V regiji je treba povečati zaposlitvene možnosti, predvsem z ustvarjanjem delovnih mest z visoko dodano vrednostjo in tako zmanjšati dnevno delovno migriranje v druga zaposlitvena središča. S povečanjem zaposlitvenih možnosti, se bo povečala tudi potreba po manj zahtevnih delovnih mestih, ki jih bomo lahko zapolnili z motiviranjem in usposabljanjem brezposelnih.

Povečanje zaposlitvenih možnosti bo mogoče doseči tudi s podporo krepitvi povezav med raziskovalnimi centri, izobraževalnimi ustanovami, zavodom za zaposlovanje in gospodarstvom, s čimer se bo izboljšalo razpoložljivost ustreznih znanj in kompetenc, ki jih v regiji tako med zaposlenimi kot brezposelnimi ni dovolj.

Na podlagi identificiranih potreb je bil oblikovan strateški cilj **Visoko motivirani in usposobljeni prebivalci**. Za to področje so na ravni regije opredeljeni naslednji rezultati:

- višji delež udeležencev ki so pridobili kvalifikacijo po zaključku sodelovanja;
- višji delež udeležencev, ki po zaključku sodelovanja iščejo zaposlitev;
- višji delež udeležencev, ki so po zaključku sodelovanja vključeni v izobraževanje ali usposabljanje;
- višji delež udeležencev, ki imajo po zaključku sodelovanja zaposlitev (vključno s samozaposlitvijo);
- višji delež prebivalcev, zajetih v projekte v okviru celostnih ukrepov za socialno- ekonomsko vključevanje marginaliziranih skupnosti, gospodinjestev z nizkimi dohodki in prikrajšanih skupin.

S kombinacijo ukrepov na področju gospodarstva, okolja in človeških virov bo v regij mogoče vzpostaviti pogoje za zaustavitev trenda upadanja števila njenih prebivalcev, ustvariti boljše zaposlitvene in življenjske pogoje, kar bo v perspektivi prispevalo tudi k dvigu razpoložljivega dohodka.

2.3. Skladnost z drugimi nacionalnimi, regionalnimi ali območnimi strategijami in načrti

Sklic: člen 7(2)(e)

Besedilno polje [6 000]

- strategije pametne specializacije;
- območne strategije iz člena 23 Uredbe (EU) [nova uredba o skupnih določbah];
- drugi regionalni ali nacionalni razvojni načrti,
- Evropski steber socialnih pravic

Pravični prehod premogovnih regij je eden od ključnih vzvodov za doseganje podnebne nevtralnosti Slovenije do leta 2050, pri čemer Nacionalni energetska podnebni načrt predstavlja srednjeročni okvir. Ukrepi, ki so vključeni v tem območnem načrtu podpirajo doseganje sektorskih ciljev, ki so opredeljeni v NEPN. Največ bodo k temu prispevali ukrepi, ki so predvideni na področju energetike in podpori za podporo preobrazbe gospodarstva v smeri dekarbonizacije in krožnosti.

Osnutek Regionalnega razvojnega programa Zasavja za obdobje 2021 – 2027 med ukrepi znotraj prednostnega področja zeleno in nizkoogljično Zasavje opredeljuje tudi področje energetske učinkovitosti in uporabo obnovljivih virov energije ter samooskrbo z energijo. Med načrtovanimi aktivnostmi v okviru te razvojne prioritete tako so med drugim predvidena vlaganja v ohranitev energetske lokacije in nadaljnji razvoj njene funkcionalnosti, odprtje tovarn za proizvodnjo in reciklažo baterij, vodikovo elektrarno, pa tudi proizvodnjo OVE iz energije sonca, vetra, vode ter geotermalne.

V osnutku RRP je na prvem mestu med razvojnimi prioritetami vzpostavitev inovativnega in konkurenčnega gospodarstva v Zasavju, pri čemer je kot ključni ukrep predvidena podpora preobrazbi gospodarskih dejavnosti. Deležniki v regiji menijo, da bo treba na tem področju podpreti vlaganja na področju digitalne preobrazbe, sodelovanja gospodarstva z raziskovalnimi in izobraževalnimi organizacijami, spodbujanje razvoja obstoječih velikih podjetij in njihovo povezovanje z mikro, malimi in srednjimi podjetji (mikro in MSP). Ob tem je prepoznana tudi krepitev podpornega okolja za delujoča podjetja (mikro in MSP) pa tudi za ustanavljanje in razvoj novih. V regiji želijo okrepiti njeno prepoznavnost in privlačnost za vlagatelje, ter vlagati v razvoj poslovnih lokacij, tudi v navezavi z izkoriščanjem potenciala degradiranih območij. V skladu s prizadevanji za doseganje podnebne nevtralnosti so deležniki v regiji prepoznali tudi potrebo po vlaganjih na področju krožnega gospodarstva, predvsem v smislu spodbujanj pilotnih in drugih projektov na tem področju, ozaveščanja ter uvajanje krožnega gospodarstva kot poslovnega modela.

Okvir za osredotočanje sredstev sklada SPP, ki bodo namenjena preobrazbi gospodarstva nedvomno predstavlja Slovenska strategija pametne specializacije. V osnutku prenovljene strategije (S5) je jasno postavljen osrednji cilj, to je zeleni prehod, ki ga ni moč uresničiti brez ustreznih znanj in kompetenc, ne brez ustreznih investicij v raziskovalne objekte in raziskovalno opremo kot tudi ne brez ustreznih in dovolj razvitih orodij, torej ključnih omogočitvenih tehnologij, vključno z IKT. Definirana so področja, kjer Slovenija izkazuje kritično maso kapacitet in kompetenc za doseg tega cilja: Pametna mesta in skupnosti, Horizontalna mreža informacijsko-komunikacijskih tehnologij (HOM IKT), Zdravje-medicina, Pametne stavbe in dom z lesno verigo, Trajnostna pridelava hrane, Mreže za prehod v krožno gospodarstvo, Trajnostni turizem, Mobilnost, Tovarne prihodnosti, Materiali kot končni produkti. Gre za področja, kjer ima Slovenija inovacijski potencial za vzpostavitev konkurenčne prednosti za umeščanje na globalnih trgih ter s tem za krepitev svoje prepoznavnosti.

V ta širši okvir specializacije na nacionalni ravni pa osnutek RRP, kot področja za specializacijo regije prepoznava dejavnosti v svetovno konkurenčnih podjetjih, ki so izvozno usmerjena in imajo močan razvojni potencial. Mednje spadajo področje 3 E (elektrotehnika – elektronika – energetika), steklarstvo, kovinskopredelovalna dejavnost, novi materiali, kemična industrija ter obnovljivi viri energije, čiste oblike energije in zelena predelava oz. recikliranje odpadkov. Razvoj je usmerjen v nove produkte in rešitve za pametne zgradbe in dom ter z njimi v poudarek na industriji 4.0.

Regionalni deležniki v okviru RRP med prednostna področja za razvoj uvrščajo tudi ukrepe za trajnostno mobilnosti in povezljivosti. Med načrtovanimi aktivnostmi so v osnutku predvidene tiste s področja javnega potniškega prometa, kolesarskega omrežja, urejanja prometa v urbanih središčih in izboljšanja dostopnosti in povezljivosti regije, podpore uporabe digitalizacije za izboljšanje mobilnosti.

Deležniki v regiji prepoznajo kar nekaj slabosti, ki so povezane z družbenim vidiki njenega razvoja. Med temi je treba predvsem izpostaviti odliv prebivalstva iz regije, visoka stopnja prekarne zaposlitve in zaposlitev izven regije ter staranja prebivalstva. Zato so v RRP načrtovani ukrepi za podporo prehodu iz izobraževanja v zaposlitev, kjer so med drugim predvidena vlaganja v izvajanje programov vseživljenjske karijerne orientacije in karijerne orientacije za mlade. Načrtovan je tudi ukrep za krepitev kompetenc za življenje in delo, kjer se predvidene aktivnosti nanašajo predvsem na izboljšanje izobraževanja in krepitev življenjskih in poklicnih kompetenc, pa tudi prilagojeni ukrepi za socialno vključevanje različnih ciljnih skupin. Tudi v S5 je predviden sklop ukrepov za krepitev znanj in spretnosti za pametno specializacijo, industrijsko tranzicijo in podjetništvo. Z njim želimo podpreti razvoj inovativnosti v podjetjih in pri ostalih deležnikih v gospodarstvu. Pri izvedbi ukrepov spodbujanja razvoja znanj in spretnosti bo ključnega pomena novo sistemsko orodje - Platforma za napovedovanje kompetenc, ki je sprva načrtovana na nacionalni ravni, v nadaljnjem razvoju pa se bo lahko prilagajala tudi regijskim potrebam.

Z ukrepi tako naslavljamo tudi cilje EU stebra socialnih pravic do leta 2030, predvsem na področjih izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja, aktivne podpore pri zaposlovanju, varne in prilagodljive zaposlitve, vključenosti invalidov ter socialne zaščite.

2.4. Predvidene vrste operacij

Besedilno polje [12 000]

Sklic: člen 7(2)(g)

– predvidene vrste operacij in njihov pričakovani prispevek k lažšanju učinka podnebnega prehoda.

Sklic: člen 7(2)(h)

Izpolnite le, če se podpora namenja produktivnim naložbam, ki niso naložbe v MSP:

– izčrpen seznam takih operacij in podjetij ter za vsako izmed njih utemeljitev potrebe po takšni podpori z analizo vrzeli, ki dokazuje, da bi pričakovana izguba delovnih mest brez takih naložb presegla pričakovano število novih delovnih mest.

Sklic: člen 7(2)(i)

Izpolnite le, če se podpora namenja naložbam za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov iz dejavnosti, navedenih v Prilogi I k Direktivi 2003/87/ES:

– izčrpen seznam operacij, ki naj bi se podprle, ter utemeljitev, da prispevajo k prehodu na podnebno nevtravno gospodarstvo in vodijo k znatnemu zmanjšanju emisij toplogrednih plinov s tem, da ne presegajo ustreznih referenčnih vrednosti, ki se uporabljajo za brezplačno dodelitev v skladu z Direktivo 2003/87/ES in pod pogojem, da so potrebne za zaščito znatnega števila delovnih mest.

Sklic: člen 7(2)(j)

– sinergije in dopolnjevanje predvidenih operacij z drugimi programi v okviru cilja „naložbe za delovna mesta in rast“ (ki podpirajo proces prehoda), drugimi finančnimi instrumenti (Sklad za modernizacijo sistema Unije za trgovanje z emisijami) in drugimi stebri mehanizma za pravičen prehod (posebna shema v okviru sklada InvestEU in instrumenta za posojila v javnem sektorju, vzpostavljenega v sodelovanju z EIB) za obravnavo opredeljenih potreb po naložbah.

Cilj: Razogljičenje regije

Zmanjševanje emisij toplogrednih plinov v regiji bo prispevalo k razogljičenju celotnega gospodarstva v državi. Za doseganje največjega možnega prispevka k nacionalnim ciljem bomo s sredstvi tega sklada podprli naslednje ukrepe:

- Izgradnja kapacitet za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov. V sklopu tega ukrepa bomo z naložbami podpirali:
 - o proizvodnjo različnih tehnologij OVE, pri čemer bomo naložbe prednostno usmerjali na prostorsko in okoljsko degradirana območja;
 - o izgradnjo kapacitet za shranjevanje viškov energije iz OVE, tudi v povezavi s spodbujanjem e-mobilnosti;
 - o oblikovanje samozadostnih lokalnih skupnosti;
 - o podpora digitalizaciji in vzpostavitvi pametne energetske infrastrukture;

- V sklopu ukrepa za izboljšanje energetske učinkovitosti se bo podpora osredotočala na podporo gospodarstvu in sicer za spodbujanje energetske učinkovitih procesov v podjetjih; rabi lokalnih OVE; izboljšanje učinkovite rabe virov (npr. spodbujanje in razvoj zamenjave primarnih s sekundarnimi viri, zapiranje snovnih tokov znotraj podjetij in v mrežah); prenosu odvečne toplotne energije med podjetji, itd.

Cilj: Trajnostni, prožni in raznolik gospodarski razvoj

Doseganje strateškega cilja trajnostni, prožni in raznolik gospodarski razvoj predstavlja temelj za uspešno in pravično prestrukturiranje regije v smeri podnebne nevtralnosti in učinkovite rabe surovin. Na podlagi pripravljene analize vrzeli in ocene gospodarskega, socialnega in območnega učinka na podnebno nevtralno gospodarstvo predvsem zaradi povečanja delovnih migracij iz naslova izgube delovnih mest ter posledično tudi razvojnega zaostanka regije (BDP) bodo naložbe lahko usmerjene tudi v podjetja, ki niso MSP. Slednje pa bomo kombinirali tudi z ukrepi za razvoj MSP ter ukrepi za okrepitev podpornega okolja, predvsem za zagonska podjetja ter podjetja s potencialom hitre rasti in za krepitev raziskovalno-razvojno-inovacijskih aktivnosti predvsem na področju okolja in energetike in naprednih industrij.

Načrtovana kombinacija ukrepov bo usmerjena v gospodarsko prestrukturiranje regije, skladno z NEPN in Slovensko strategijo pametne specializacije ter Regionalnim razvojnim programom Zasavja, v smeri prehoda v nizkoogljično, krožno, digitalizirano gospodarstvo z izkoriščanjem oziroma preobrazbo obstoječih dejavnosti, vezanih na preteklo premogovno intenzivno gospodarsko aktivnost.

Ukrepi za doseganje tega cilja so usmerjeni v diverzifikacija, s podporo novim in obstoječim industrijam v smeri nadaljnega prehoda na nizkoogljično krožno gospodarstvo (naložbe v RRI in produktivne naložbe) in v krepitev podpornega okolja za zagon podjetij in vlaganja v RRI. Sredstva sklada za pravični prehod bodo zato namenjena:

- **Naložbam v raziskave, razvoj in inovacije ter proizvodne zmogljivosti regije predvsem v velikih podjetjih z odločujočim regionalnim vplivom ter v malih in srednjih podjetjih (proizvodni sektor):** v sklopu tega ukrepa bo podpora namenjena tako tistim strateškim

podjetjem, ki bodo zaradi izstopa iz premoga predstavljala steber gospodarske in socialne stabilnosti v regiji kot tudi malim in srednjim podjetjem predvsem na področjih elektronike, obdelave kovin in nekovin, energetike (zagotavljanja energije iz obnovljivih virov in proizvodnjo vodika) ter drugih področjih gospodarske aktivnosti, ki se bodo izkazale kot odločilne za izvedbo pravičnega prehoda regije in bodo omilile posledice nadaljnje preobrazbe v nizkoogljično krožno gospodarstvo.

Velika podjetja z odločujočim regionalnim vplivom bodo v sodelovanju z raziskovalni organizacijami in drugimi relevantnimi deležniki iz regije (v kombinaciji z ukrepi na področju izobraževanja in usposabljanja) lahko upravičena do sredstev za raziskovalno razvojne dejavnosti na področjih, ki bodo skladna s Slovensko strategijo pametne specializacije (S4/S5). Na ta način bodo partnerji, ob podpori vrhunske raziskovalne infrastrukture, oblikovali in razvili skupne prebojne rešitve na področjih, ki jih opredeljuje S4/S5 in tako prispevali k hitrejšemu uvajanju novih tehnologij v podjetja. Rešitve bodo zasledovale dvig produktivnosti in cilje dvojnega prehoda.

Tako bo podpora med drugim namenjena rešitvam s področij energetske in snovne učinkovitosti; večanja deleža rabe OVE; uvajanju materialov, storitev, poslovnih modelov, itd. ki so skladni z načeli krožnega gospodarstva; uvajanju pametnih in digitalnih rešitev v proizvodne procese; krmiljenju naprav in sistemov ter optimiziranih proizvodnih procesov vključno z digitalnimi dvojčki. V okviru tega se predvideva podpora raziskavam in razvoju produktov za električne inštalacije v pametnih stavbah, mestih, e-mobilnosti in baterijskih hranilnikih električne energije.

Okvirni seznam operacij in podjetij, ki niso MSP

Operacija	Podjetje	Vrednost operacije	Št. delovnih mest
Trajnostna green-filed steklarna po najnovejših standardih industrije 4.0, Regenerativna hibridna steklarska peč, Prehod na obnovljiva goriva v proizvodnji stekla (H2GLASS)	Steklarna Hrastnik d.o.o.	103,5M€	100
Postavitev proizvodne enote podjetja Herz v Trbovljah	Herz d.o.o.	7,0 M€	100
ETI-DIGIMAT ²	ETI Elektroelement d.o.o.	22,9 M€	20

Na področjih relevantnih za prehod v podnebno nevtralno in krožno gospodarstvo in skladnih s S5, bo podpora namenjena tudi MSP. Tudi tu bo mogoče podpreti naložbe v raziskave in razvoj povezane z industrijo 4.0 in s tovarnami prihodnosti (npr. digitalizacija; povečanje virtualizacije procesov in delovne sile; simulacije prototipnih rešitev; uvajanja umetne inteligence v proizvodne procese; razvoj pametnih prostorov; robotika; hiperavtomatizacija;

² Nova generacija avtomatizacije in digitalizacije procesa proizvodnje stikalnih zaščitnih aparatov; Digitalizacija in modernizacija intra-logističnih procesov v zasavskih gospodarskih družbah

rešitve IoT; digitalni dvojčki). Sredstva bodo namenjena tudi naložbam za izvedbo projektov, ter komercializaciji razvitih materialov, izdelkov, (ne)tehnoloških rešitev, storitev, in poslovnih modelov. Poseben poudarek bo namenjen krepitvi regionalnih partnerstev med ključnimi podjetji v regiji, strateško razvojno-inovacijskimi partnerstvi (SRIP) v okviru S5 in drugimi že obstoječimi partnerstvi, grozdi (DIHi ipd.)

V okviru tega ukrepa bo mogoče podpreti tudi izvedbo pilotnih/demonstracijskih projektov za izvedbo tehnološki in/ali netehnoloških/družbenih inovacij (kot npr. Vzpostavitev Centra za demonstracijo in usposabljanje na področju brezogljnih tehnologij).

- **Podpori produktivnim naložbam za diverzifikacijo** v podjetjih (MSP, upravičena tudi velika podjetja z odločujočim regionalnim pomenom), ki bodo na področjih, skladnih s S5, krepila proizvodne, storitvene in/ali raziskovalno razvojne dejavnosti za pospeševanje dvojnega prehoda. Za področje prehoda v podnebno nevtralnno, krožno gospodarstvo bodo podpore namenjene, med drugim: naložbam v učinkovito rabo energije; za prehod na rabo OVE; v izboljšave snovne produktivnosti; za uvedbo industrijske simbioze; v razvoj materialov, izdelkov, storitev, poslovnih modelov skladnih z načeli podnebne nevtralnosti in krožnega gospodarstva; socialno podjetništvo itd. Ob naložbah za zeleni prehod bodo podjetja lahko pridobila sredstva za preobrazbo v industrijo 4.0, digitalizacijo, itd. Investicije bodo morale skladno s S5 in NEPN slediti načelom energetske učinkovitosti in krožnega gospodarstva skozi vse faze razvoja projekta (vključno z gradnjo, opremljanjem objektov in nadaljnjim izvajanjem operativnih procesov). Dejavnosti bodo vključevale naložbe v novo energetske učinkovite infrastrukture za raziskovalne razvojne oddelke in laboratorije na lokalnih, razvojno propulzivnih področjih, kot primeroma elektronske merilne naprave, svetlobna industrija, opreme za hidroelektrarne.
- **Razvoju start-up ekosistema ter spodbujanje podjetij s potencialom hitre rasti, vključno z ekonomsko poslovno infrastrukturo**

Skladno z drugimi strateškimi cilji bo podpora namenjena projektom in pobudam, ki bodo bodisi izkoristile ali izboljšale obstoječe potenciale in zmogljivosti regije v sektorjih pametne stavbe, mesta, e-mobilnost in hranjenje energije, hkrati pa si bodo prizadevale za raziskave in inovacije, povezane s (i) krožnim gospodarstvom, (ii) energetske učinkovitostjo v stavbah, napravah in infrastrukturi, (iii) trajnostno mobilnostjo in (iv) okoljski izzivi, ki so neposredno povezani s pravičnim prehodom. V okviru tega ukrepa bo podpora namenjena naslednjim področjem:

 - Izboljševanje kakovosti in pestrosti ponudbe storitev podpornega okolja. To bo mogoče doseči z:
 - usposabljanji oseb, ki (že) delujejo v podpornem okolju in sicer na področjih, ki so pomembna za prestrukturiranje regije v smeri podnebne nevtralnosti in krožnega gospodarstva in digitalnega prehoda;
 - nadgradnjo mentorskih programov za mlade in oblikovanjem (mentorskega) programa za strokovnjake na prehodu iz premogovništva;
 - organizacijo strokovnih delavnic;
 - vzpostavitvijo platforme za zagonska podjetja, MSP, velikih podjetij, raziskovalnih institucij in drugih relevantnih deležnikov;

- vzpostavitev podjetniškega stičišča za financiranje, s čimer želimo pobudnikom podjetniških aktivnosti olajšati začetek podjetniške poti.
- Spodbujanju RRI partnerstev in odprtih inovacij v sinergiji z velikimi podjetji na vseh področjih, ki so skladna z načeli prehoda v podnebno nevtralnost in krožnega gospodarstva. V okviru te dejavnosti bo podpora namenjena tudi identifikaciji alternativnih modelov financiranja prehoda v podnebno nevtralno in krožno gospodarstvo (npr. alternativno bančništvo, časovne banke, lokalne valute, množično financiranje, itd.)
- Širitev prostorskih kapacitet industrijskih inkubatorjev, ki bodo med drugim opremljeni z ustrezno strojno in programsko opremo in bodo služili kot industrijski razvojno-prototipni coworking prostor(i) s tremi ločenimi funkcionalnimi enotami za razvoj in izdelavo prototipov. Podpora bo lahko namenjena tudi širitvi prostorskih kapacitet drugih coworking prostorov v regiji.
- Povečanje privlačnosti regije za neposredne domače in tuje naložbe bo mogoče doseči z naložbami v potrebno infrastrukturo in boljše profesionalno okolje za podporo podjetjem (tudi s krepitvijo poslovnih zavezništev).
- Vlaganja v nadaljnji funkcionalni razvoj saniranih površin, vključno z ekonomsko-poslovno infrastrukturo, tako za MSP kot za podjetja z odločujočim regionalnim vplivom.
- Vlaganja v ohranjanje oziroma oživljanje premogovne dediščine, vključno v turistične namene.

Cilj: Izboljšana povezljivost regije

Za izboljšanje znotraj in zunaj-regijske povezljivosti, bomo s sredstvi Sklada za pravični prehod podprli trajnostno reševanje dnevnih migracij. Pri podpori ukrepom bomo iskali sinergije z drugimi razpoložljivimi sredstvi, vključno s stebrom II in stebrom III Mehanizma za pravičen prehod, kjer bo podpora namenjena zagotavljanju pogojev za izboljšanje povezljivosti regije ter trajnostni mobilnosti predvsem na naslednjih ukrepih:

- spodbujanje naložb v trajnostno lokalno mobilnost s poudarkom na javnem potniškem prometu in
- razvoj in modernizacija povezav regije za potrebe rasti gospodarstva.

Cilj: Visoko motivirani in usposobljeni prebivalci

Na področju ravnanja s človeškimi viri in vlaganja v človeške vire je prepoznana potreba po krepitvi kompetenc za vse starostne in ciljne skupine v formalnem in neformalnem okolju, vključno z vseživljenjsko karierno orientacijo za zmanjšanje strukturnih neskladij med usposobljenostjo in potrebami trga dela.

Predvideni so naslednji ukrepi:

- Obogateno izvajanje kakovostnega in dostopnega učenja, s poudarkom na krepitvi ključnih in poklicnih kompetenc (s poudarkom na kompetencah podjetnosti, digitalnih in zelenih kompetencah) šolajočih in strokovnih delavcev, ter vključujočega vzgojno-izobraževalnega okolja po celotni vertikali (od vrtcev do višjega šolstva), digitalni preobrazbi šolskega prostora ter celoviti digitalni strategiji šole;

- Izvajanje programov za krepitev kompetenc prihodnosti za mlade in odrasle (krepitev temeljnih in poklicnih kompetenc, s poudarkom na kompetencah podjetnosti kompetencah, ustvarjalnosti in inovativnosti tudi za identificirane nove dejavnosti v regiji, razvoj in krepitev kompetenc za večjo zaposljivost in aktivno državljanstvo;
- Vseživljenjska karierna orientacija (izdelava osebnih kariernih načrtov) in usposabljanje iskalcev zaposlitve, ki so zaradi izstopa iz premoga ostali brez zaposlitve, na pravičen in vključujoč način (informiranje, motiviranje, aktivnosti svetovanja zaposlenim, neformalna izobraževanja in usposabljanja, prekvalifikacije in dokvalifikacije s ciljem prehoda v zaposlitev ali samozaposlovanje), vključno s subvencioniranjem zaposlovanja in samozaposlovanja;
- Uvajanje krožnih vsebin v sistem formalnega in neformalnega izobraževanja, predvsem vsebin, znanja in kompetenc, potrebnih za zelena delovna mesta ter za prehod v nizkoogljeno družbo in gospodarstvo (v skladu s cilji področja vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj- VITR).

Visoka stopnja brezposelnosti v regiji je nastala tudi kot posledica zaprtja rudnika. Posledično je vplivala tudi na porast dnevne migracije izven regije. Povečala so se strukturna neskladja na trgu dela. Regija prepoznava tudi močan odliv visoko izobraženega kadra. S tega vidika se je povečala potreba po intenzivnem sodelovanju vseh regijskih deležnikov (RRA, šole, zbornice, delodajalci, območne enote ZRSZ, ...). Zato bodo na tem področju podprti:

- vzpostavitev partnerstva za kadre za promocijo poklicev prihodnosti regije;
- povezanost podjetij z izvajalci neformalnih in formalnih izobraževanj.

Socialno vključevanje ranljivih družbenih skupin ter preprečevanje zdrs v socialno izključenost in revščino, zagotavljanje dostopnosti in pluralizacija storitev, vključno z ukrepi za ustvarjanje inkluzivnega okolja za osebe s posebnimi potrebami, invalide, starejše, ipd. bomo naslovili s podporo vzpostavitvi večgeneracijskih centrov. Programi, ki se bodo izvajali v okviru VGC bodo krepili povezovanje javnih institucij, nevladnih organizacij, socialnih podjetij in občine v lokalnih skupnostih z namenom, da se osebam, prizadetim zaradi opustitve rabe premoga omogoči dostojno vključevanje v družbo. Skladno s tem se bo podpora namenjena:

- trem večgeneracijskim centrom (v vsaki občini), v katerih se bodo izvajali programi za opolnomočenje in razvijanje socialnih, zdravstvenih, kulturnih kompetenc, ki večajo vključenost posameznikov v družbo in okolje, programi finančnega opismenjevanja, skupine za samopomoč, laične izobraževalne in praktične delavnice, vsebine za razvoj pismenosti, npr. ustvarjalne delavnice branja in pisanja, ilustriranja, digitalne pismenosti, programi za pomoč družinam in posameznikom v stiski.

Sinergije in dopolnjevanje

Ukrepe, ki jih bomo podprli s sredstvi Sklada za pravični prehod bomo kombinirali in dopolnjevali s tistimi, ki so Sloveniji na voljo v okviru Načrta za okrevanje in odpornost ter za izvajanje cilja „naložbe za delovna mesta in rast“ in drugih razpoložljivih virov. Poleg nepovratnih sredstev Sklada za pravični prehod (prvi steber) uporabljene možnosti financiranja iz drugega (namenska shema v okviru programa InvestEU za zasebne naložbe v sektorjih navedenih v tekstu ONPP) in tretjega (instrument za kombinacijo posojil in nepovratnih sredstev za naložbe v javnem interesu) stebra Mehanizma za pravični prehod:

- izkoriščanje potencialov za razogljčenje regije;

- trajnostni, prožni in raznolik gospodarski razvoj;
- izboljšana povezljivost regije.

Tako bomo zagotovili usklajeno, komplementarno in dopolnjujoče se financiranje iz različnih politik/virov z namenom optimalnega zagotavljanja pogojev za izvedbo pravičnega energetskega prehoda regije.

Identificirane operacije strateškega pomena

V procesu priprave tega dokumenta so imeli deležniki v regiji več možnosti, da predlagajo in identificirajo projekte za prehod regije v brezogljicho družbo. Med pripravljenimi projekti so bili med vsemi deležniki, tako na regionalni kot na nacionalni ravni, kot strateški izbrani naslednji projekti:

- Steklarna Hrastnik (Trajnostna green-filed steklarna po najnovejših standardih industrije 4.0, Regenerativna hibridna steklarska peč, Prehod na obnovljiva goriva v proizvodnji stekla (H2GLASS)),
- ETI Elektroelement, d.o.o. (Digitalizacija in modernizacija intra-logističnih procesov v zasavskih gospodarskih družbah: LOGICENT, Nova generacija avtomatizacije in digitalizacije procesa proizvodnje stikalnih zaščitnih aparatov: DIGIMAT),
- Herz d.o.o. (Postavitev proizvodne enote podjetja)
- RC eNeM (Pilotno- demonstracijski center za nizkoogljicne tehnologije, Raziskave in razvoj za električne inštalacije v pametnih stavbah, mestih, e-mobilnosti in baterijskih hranilnikih električne energije - EPROMOBIL)
- Občina Trbovlje: Revitalizirana in opremljena površina na območju Lakonca
- Dewesoft d.o.o. Tehnološki park SAVA
- Kemijski inštitut: Center za demonstracijo in usposabljanje na področju brezogljicnih tehnologij.

2.5. Kazalniki učinka ali rezultatov, ki so specifični za posamezni program

Sklic: člen 8(1)

*Izpolnite le, če se predvidevajo kazalniki, ki so specifični za posamezni program:
– utemeljitev potrebnosti kazalnikov učinka ali rezultatov na podlagi predvidenih vrst operacij.*

Preglednica 1 Kazalniki učinka					
Posebni cilj	ID [5]	Kazalnik [255]	Merska enota	Mejnik (2024)	Cilj (2029)
Trajnostni, prožni in raznolik gospodarski razvoj	RCO01	Podprta podjetja (od tega: mikro, mala, srednja, velika)	število	4	4
Trajnostni, prožni in raznolik gospodarski razvoj	RCO02	Podjetja, podprta z nepovratnimi sredstvi	število	4	4
Trajnostni, prožni in raznolik gospodarski razvoj	RCR01	Ustvarjena delovna mesta v podprtih subjektih	število	50	50

Osnutek ONPP Zasavje-05-04-2022 (1)

Raznoliko in odporno gospodarstvo	RCO 10	Podjetja, ki sodelujejo z raziskovalnimi organizacijami	Število	19	19
Visoko motivirani in usposobljeni prebivalci	RCO38	površina podprtih saniranih zemljišč	ha		
Visoko motivirani in usposobljeni prebivalci	EECO 01	Brezposelni, vključno z dolgotrajno brezposelnimi	Število oseb		
Visoko motivirani in usposobljeni prebivalci	EECO 02	Dolgotrajno brezposelni	Število oseb		
Visoko motivirani in usposobljeni prebivalci	EECO 03	neaktivni	Število oseb		
Visoko motivirani in usposobljeni prebivalci	EECO 04	Zaposleni, vključno s samozaposlenimi	Število oseb		
Visoko motivirani in usposobljeni prebivalci	EECO 05	Število otrok, mlajših od 18 let	Število oseb		
	EECO 07	Število udeležencev, starih 55 in več	Število oseb		
	EECO 08	Izobrazbo ali manj (ISCED 0-2)	Število oseb		
	EECO 09	Z višjo sekundarno (ISCED 3) ali postsekundarno izobrazbo (ISCED 4)	Število oseb		
	EECO 10	S terciarno izobrazbo (ISCED 5-8)	Število oseb		
	EECO 11	Skupno število udeležencev	Število oseb		
Izkoriščanje potencialov za razogljičenje regije	RCO 22	dodatna proizvodna zmogljivost za energijo iz obnovljivih virov (od tega: električna energija, toplotna energija)	MW		25 MW
Izboljšana povezljivost regije	RCO 54	nove ali posodobljene intermodalne povezave	število		3

Preglednica 2 Kazalniki rezultata								
Posebni cilj	ID [5]	Kazalnik [255]	Merska enota	Izhodiščna ali referenčna vrednost	Referenčno leto	Cilj (2029)	Vir podatkov [200]	Opombe [200]
Raznoliko in odporno gospodarstvo	RCR 01	Delovna mesta, ustvarjena v podprtih subjektih	število	0	2022	40		
	RCR52	sanirano zemljišče, ki se uporablja za zelene površine, socialna	ha					
	EECR 01	Udeleženci, ki po zaključku sodelovanja iščejo zaposlitev	Število oseb					
	EECR 02	Udeleženci, ki so po zaključku sodelovanja	Število oseb					

		vključeni v izobraževanje ali usposabljanje						
	EECR 03	Udeleženci, ki so pridobili kvalifikacijo po zaključku sodelovanja	Število oseb					
	EECR 04	Udeleženci, ki imajo po zaključku sodelovanja zaposlitev (vključno s samozaposlitvijo)	Število oseb					

3. Mehanizmi upravljanja

Sklic: člen 7(2)(f)

Besedilno polje [5 000]

3.1. Partnerstvo

– ureditev za sodelovanje partnerjev pri pripravi, izvajanju, spremljanju in ocenjevanju območnega načrta za pravičen prehod;
 – izid javnega posvetovanja.

Deležniki so se v letu 2020 vključevali že v pripravo Nacionalne strategije za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda, za katero se je izvedla tudi celovita presoja vplivov na okolje, in pripravo Akcijskega načrta za pravični prehod Zasavske regije (<https://www.energetika-portal.si/dokumenti/strateski-razvojni-dokumenti/nacionalna-strategija-za-izstop-iz-premoga-in-prestrukturiranje-premogovnih-regij/>).

Za pripravo ONPP za obe premogovni regiji je bil pripravljen Načrt vključevanja deležnikov v postopek priprave območnih načrtov. V tem okviru deluje posebna delovna skupina, skupna za obe premogovni regiji, ki jo vodi SVRK, sestavljajo pa jo PO, predstavniki občin območij ONPP Zasavske in SAŠA regije (Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi ter Velenje, Šoštanj in Šmartno ob Paki), RRA Zasavje in RA SAŠA ter Zasavske gospodarske zbornice in Savinjsko-šaleške gospodarske zbornice. Skupina s SVRK na delovni ravni sodeluje pri oblikovanju mehanizma upravljanja in pripravi območnih načrtov.

Najširši krog deležnikov se v pripravo ON PP vključuje na naslednji način:

17.11.2021 je bila izvedena delavnica za opredelitev ukrepov za doseganje strateških ciljev ONPP, ki se jo je udeležilo preko 70 udeležencev. (<https://evropskasredstva.si/sklad-za-pravicni-prehod-spp/>)

Posebej sta bili vključevani skupini deležnikov s področja gospodarstva ter raziskovanja, in sicer je bila 26. 11. 2021 organizirana delavnica na podlagi pobude Zasavske gospodarske zbornice. Delavnice se je udeležilo 19 predstavnikov podjetij, zbornice in RRA Zasavje. Na podlagi poziva podjetjem, ki so sodelovala pri pripravi akcijskih načrtov z Deloitte, poslanega 22.11.2021, je bilo prejetih 21 projektnih predlogov. V mesecu januarje 2022 je bilo izvedenih več usklajevalnih sestankov za opredelitev operacij strateškega pomena.

V letu 2022 sta v okviru priprave ONPP predvideni še dve delavnici za deležnike v regiji, od teh ena posebej za mlade.

3.2. Spremljanje in ocenjevanje

– Spremljanje in ocenjevanje načrtovanih ukrepov, vključno s kazalniki za merjenje zmožnosti načrta, da doseže svoje cilje.

Za potrebe spremljanja in ocenjevanja načrtovanih ukrepov, vključno s kazalniki, RRA v sodelovanju s PO in SVRK pripravlja kvartalno, letna in končno poročilo izvajanju ONPP Zasavske regije. Poročila na regionalni ravni obravnava Regionalni razvojni svet Zasavske regije, na nacionalni pa letna in končno poročilo obravnava Odbor za spremljanje. Predlog letnega in končnega poročila se pred obravnavo na Odboru za spremljanje predstavi in obravnava na razvojnem svetu regije.

Najpozneje tri leta po sprejemu ONPP se izvede vrednotenje izvajanja ONPP, ki ga izvede s strani SVRK izbran zunanji izvajalec.

3.3. Organ/organi za usklajevanje in spremljanje

Organ ali organi, odgovorni za usklajevanje in spremljanje izvajanja načrta ter njegova oziroma njihova vloga.

Organi in njihova vloga:

v vlogi organa upravljanja (v nadaljevanju: OU) in nacionalnega koordinatorja: Služba Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko:

- priprava predlogov območnih načrtov za pravični prehod (v nadaljevanju: ONPP) v skladu z zahtevami Uredbe SPP,
- uskladitev predlogov ONPP ob upoštevanju načela partnerstva z relevantnimi deležniki na regionalni in nacionalni ravni,
- umestitev predlogov ONPP v program VFO 2021-2027,
- koordinacija priprave sprememb ONPP,
- spremljanje in vrednotenje izvajanja ONPP.

v vlogi regionalne razvojne agencije ali območne razvojne institucije (RRA): razvojna institucija, ki je vpisana v evidenco regionalnih razvojnih agencij ministrstva, pristojnega za regionalni razvoj:

- sodelovanje pri načrtovanju sistema izvajanja pravičnega prehoda,
- sodelovanje z OU pri aktivnostih na regionalni ravni za zagotavljanje partnerstva,
- sodelovanje pri pripravi in spremembah ONPP,
- če je relevantno, sodelovanje s PO v postopkih izbora operacij;
- pregled in podaja mnenja o skladnosti vlog (NPO ali JR/JP) za odločitve o podpori z ONPP (v kolikor ne nastopa v vlogi potencialnega prejemnika sredstev oz. upravičenca),
- spremljanje izvajanja ONPP in v tem okviru priprava poročil o izvajanju (kvartalnih, letnih, končnih) ter poročanje OU, glede na navodila OU, za kar uporablja podatke informacijskega sistema OU,
- sodelovanje z OU in PO pri vrednotenju izvajanja ONPP;

v vlogi posredniškega organa (v nadaljevanju PO): Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (MGRT), Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ), Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ), Ministrstvo za okolje in prostor (MOP), Ministrstvo za infrastrukturo (MZI):

- izvajanje nalog v skladu z Uredbo 2021-2027,

- če je relevantno, vključevanje RRA v postopke izbora operacij,
- pred posredovanjem vloge za odločitev o podpori na OU pridobi mnenje RRA, ki tako predstavlja obvezni sestavni del vloge za odločitev o podpori,
- seznanjanje RRAja o izvedenih postopkih javnih razpisov in javnih pozivov,
- seznanjanje RRAja o odstopih od pogodb o sofinanciranju,
- sodelovanje z RRA pri spremljanju izvajanja ONPP.

V posamezni premogovni regiji RRA deluje tudi kot Center za pravični prehod, ki ločeno od nalog, ki jih izvaja v okviru upravljanja, izvaja naslednje aktivnosti: (i) vzpostavljanje lokalnih partnerstev in mreženje za potrebe izvajanja projektov oz. operacij, (ii) izvajanje usposabljanj in krepitev zmogljivosti projektnih sponzorjev, (iii) zagotavljanje podpore pri pripravi projektov (podpora pri izdelavi projektnih idej, pripravi vlog, investicijske dokumentacije ipd.), (iv) spremljanje izvajanja projektov in podpora pri projektnem upravljanju ter (v) evidentiranje prostorsko in okoljsko degradiranih območij (stanje, optimalna raba, način in časovnica sanacije,...), (vi) priprava študij in analiz, potrebnih za učinkovito in pravočasno izvajanje strategije in z njo povezanih programov, ukrepov ali projektov, tudi (vii) deluje tudi kot glavna informacijska točka ter s tem skrbi za dosledno izvajanje ukrepov informiranja in obveščanja tako lokalnih deležnikov pravičnega prehoda (npr. občanov, projektnih sponzorjev, delavcev v premogovništvu ipd.) kot tudi širše zainteresirane javnosti.

SEZNAM KRATIC

BDP	Bruto družbeni proizvod
NSPP	Nacionalna strategije za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij
RTH	Rudnik Trbovlje-Hrastnik d.o.o.
MSP	Mala in srednja podjetja
NEPN	Celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta
RRP	Regionalni razvojni program Zasavja za obdobje 2021 – 2027
S4	Slovenska strategija pametne specializacije
S5	Slovenska strategija pametne specializacije v nadgradnji (omogočitveni pogoj)
SRIP	Strateško razvojno-inovacijska partnerstva
ZRSZ	Zavod RS za zaposlovanje